

a Gósol (1964); a Isòvol, Olobte i Toloriu; a l'Urgellet; a Sant Joan Fumat, a Tost i a Taús; i observem que aquesta *u*, essent això ja català occidental, dona indirectament testimoni, de la metafonia que ja hem observat en el nom del fruit; altrament també en el nom de l'arbust es troben localment casos de conservació de la *i*od en el consonantisme: a l'Alta Cerdanya *kurnié* (trisíl·lab) a Angostrina i a la Tor de Querol, contret en *kuryé* a Er, 1959, car fóra impertinent, en un cas així, de pensar en un gallicisme, puix que es tracta d'un arbust tan bosquetà i tan humil, sense utilització econòmica, i quan en tots sentits hem vist ja la deixa de la *i*od etimològica; a l'Alt Ribagorça *kuryé*, a Espés de Baix (1957), on la *u*, essent un parlar extrem-occidental demostra altre cop la influència metafònica.

Està molt estesa la forma femenina, que ja hem vist a Sopena i en el capbreu de Rialb, i *curnera* ens donen Pol a Aneu (p. 15), Violant a Sarroca de Bellera (BCEC XLVII, 25); i, amb la *i*od encara conservada, ens informa Ferraz, que a Benasc «no yei guaires *cornieres*» (p. 42); altrament vaig anotar *kurnéra* (sempre amb *u*) a molts punts de l'Urgellet (Arcavell, Castellàs) i del Pallars: Tor, Areu, Altron, Bressui, Montcortès i Cabdella; més enllà, amb la nasal palatal, *kuryéra* a Montanyana, *Las kuryerétas*, font i partida muntanyenca a Betesa (veg. encara, infra, el collectiu *kuryerál*).

Ja hem vist que és arbust conegut a les muntanyes del Priorat; i allí la *-g-* antihiàtica, originada en el nom del fruitet, s'ha comunicat al de l'arbust, que és *kurnigé* a la Morera, a Poboleda i a la Vilella Alta (1935); però a la Torre de l'Espanyol trobo una forma amb *y* i anapitxi (sense la *-g-* secundària): *kořnyé* (1936). Veg. encara algun informe més en Krüger, *Die Hochpyr*. A, I, 51. Cap a les Garrigues el nom sembla haver servit de base per designar un arbust una mica diferent: ensenyant una varietat d'arç a Almatret, Sarroca, Alcanó, Torrebeßes, Juncosa i les Borges (1935-6) em digueren que ells en diuen *askurnóls*, si bé aquest amic de les Borges explica que ells anomenen *arç* un arbust una mica diferent. Potser hi ha una simple aglutinació de l'article en un diminutiu en *-ol*: *es kurnóls* > *ex eskurnóls*, però més aviat sospito que una espècie de formació adjectival *arç corniol* se simplificà en *askurnól*. Altrament la base botànica no hi manca per a aquest canvi: car a Isòvol definien el *kurné* com un arbust «semblant a l'arç» i a Er com «semblant a l'arça o gavarraera»; a Àger *còrnia* i en altres llocs *corniols*.

DERIV.: Per a *curna* (*cúrnica*, *còrnia*), veg. supra. Hi ha un collectiu: *kuryerál* (vessant de muntanya on abunden) a Montanyana i a Espés, *kurnerál* a Aulet. Del collectiu llatí CORNETUM ve el NL *Cornet* (bastants poblets i orònims en diverses comarques del Principat). I d'un diminutiu d'aquest en -ELLUM, -ELLA, provenen certament *Cornudell* (sobre la Poble de Lillet) i els diversos *Cornudella* (E. T. C. II, 81-2) amb regular assimilació labial de la vocal (cf. *Lleures* C, 199), en lloc de *Cornedella* (documentat *Curnetella*

a. 977): no en va un dels *Cornudella* més coneguts és al Montsant (al costat de la Morera i Poboleda, de què parlàvem) i l'altre a l'Alta Ribagorça (és clar que aquests noms no tenen res a veure amb CORNUTUS 'banyut'). *Cornell* i *corneller*, que s'usarien a certes zones del ross., tenen terminació en -ICULUS, tal com l'aranès *cornell*, *cornellè*, cast. *cornejo*; fr. mj. *corneille*, *corneiller* (FEW II, 1205b; DCEC I, 90).

¹ A Montcortès em deien que només serveix per fer escombres; a Benasc, per a *baieles* (1965), que és també 'escombres', especialment les de l'era de batre. — ² Cf. el nom al. *kornel-kirsch* 'cirera de corner', i *kornelkirschbaum* (amb *baum* 'arbre'). No és estrany que un home de les terres baixes, com OPou, no reculli el nom propi, en una planta tan poc divulgada, i que no li devia ser gaire familiar, de manera que tradueix el ll. *cornus* per *cirer bort* (p. 52). — ³ Ho recollí Griera (BDC VII, 74), però entenent-ho ben malament com a 'ginesta'.

Cornet, V. *corn* *Cornet*, V. *corner* *Corneta*, V. *corn* i *cornella* *Corneti*, *corni*, *còrnia*, V. *corn* *Còrnia* (planta), V. *corner* *Cornial*, *cornicabra*, *cornicelis*, *cornicervi*, *cornicó*, V. *corn* *Corniculat*, *corniculifera*, *corniforme*, V. *corn* *Corniguer*, *corniol*, V. *corner*

CORNISA, probablement del gr. *κορώνης*, *-ίδος*, 'traç o ganxo final d'unes lletres', 'capciró o coronament d'un objecte', 'cornisa', derivat de *κορώνη* 'cornella, cucala', 'objecte corbat'. □ 1.ª doc.: *corniza*, 1575; *coronisa*, 1639.

«*Corniza*: corona; *corniza* plana ---», «DE LA CAMBRA: --- les barres del llit, ---; les *cornizes*: corona; les cortines ---», OPou (a. 1575), pp. 11, 234; DTo. (ed. 1660, 1757, però no 1640): «*cornices de columna*: coronis, -idis, taenia»; Lacav. (1695): «*cornisa*, obra de arquitectura: coronis, -idis; corona; *posar una cornisa*; *coronar de una cornisa a un capitell*: capitulum coronide absolvere». En docs. apareix primer en un doc. barceloní de construcció naval, de 1620: «los Srs. Deputats del General --- la fàbrica de la popa per la galera capitana --- han deslberat fer --- en la Dressana de la present ciutat --- popa que en ella se han de fer de fusta de noguer los costers, ab sas *cornises* y vases, resals y demás mollures, sòcols o vols y diffinicions ---» (Bofarull, *Antigua Marina Catalana*, 1898, doc. 42, p. 112.6).

Hi ha una variant *coronisa*, que el diccionari *AlcM* cita en un document de l'Arxiu de Valls, de 1639, potser també de nau o de pesca.¹ També la recull Sanelo, «*coronissa*: cornisa, miembro de varias molduras que corona un cuerpo de arquitectura» (junt amb *corniça plana* que, com fa sovint, deu treure d'OPou), D 12r1. Aquesta variant *coronisa* figura també en Bulbena i en el DOrt. de 1917 (però *cornisa* en el de 1931 i en algun text: «En el Camp Sant de Pisa --- les sensuals quimeres de la llur ànima es feien de pedra en les *cornises* i en els absis, en els peus dels arcs botarells i en les portalades ---», PCoromines (*La*